

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ משפטים, מבה"ח אדר, ה'תשל"ד

יוצא-לאור לש"פ משפטים, בדרי"ח אדר, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים יצחק מאיר שיחיו

לרגל הכנסו לעול המצוות – לי שבט, אדר"ח אדר, ה'תשפ"א

ולזכות אחיו ואחיותיו

יוכבד, חי' מושקא, אסתר רבקה, מנחם מענדל וישראל

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יוסף חיים וזוגתו מרת חנה שיחיו ברוק

ולזכות זקנותיהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ולעילוי נשמת

הרה"ת ר' אברהם אהרן בהרה"ת ר' מנחם מענדל ע"ה ברוק

נפטר י"ד ניסן, ערב חג הפסח, ה'תש"פ

הרה"ת ר' יצחק מאיר בהרה"ת ר' יוסף אברהם ע"ה קאגאן

נפטר כ"ף אייר, ה'תשס"א

ת' נ' צ' ב' ה'

הוספה

בי"ה, ט' מ"ח תשי"ט
ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הרביעי, עם המצורף אליו צדקת השנה
ואת"ה,

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מ"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ ז"ע להמצטרף לו מתאים לתוכן כתבו.

ובמ"ש אודות השבר, שיש לו לערך ארבעים שנה.

לפלא מה זה לפתע פתאום מדברים ע"ד נתוח, כיון שבמשך סכום שנים
כנ"ל לא היו נזקקים לזה, ובודאי יש לו חגורה וכיו"ב, וכמו שהועיל עד עתה,
בודאי יועיל גם על להבא, אלא שבמקרים תכופים יש להתאים החגורה מזמן
לזמן כשינוי הגוף באם נעשה שמן יותר או כחוש יותר, והרי כמה מומחים
בהידוק והתאמת חגורות כאלה נמצאים בעיר זו.

והשי"ת יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, ובטוב הנראה והנגלה
מוסיף והולך ואומץ בעניני יהדות והפצתם ומתוך שמחה וטוב לבב, וכמבואר
במאמרי דא"ח בכ"מ אשר כפל לשון הכתוב עבדת את ה"א בשמחה ובטוב לבב,
מורה על ריבוי השמחה דוקא, ז.א. שנצטוינו בכתוב האמור לא רק על שמחה
סתם כ"א ריבוי השמחה, וכיון שאין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו, הנה
מראש ממציא ענינים שתה"י השמחה בריבוי ובאמיתית,

והרי באים הננו ז"ע מזמן שמחתנו, שתפקידו להמשיך שמחה על כל
השנה כולה, וכמבואר בכ"מ ובלקו"ת צח' ב' – פ' ברכה – בענין הביטול.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

צדקת השנה: ראה ת"מ התועדויות ח"כ"ד (תשי"ט ח"א) ע' 167 ואילך.

ואת"ה: = ואיגוד תלמידי הישיבות.

ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים: ע"פ איוב לו, יא.

מוסיף והולך: ע"פ שבת כא, ב.

וכמבואר במאמרי דא"ח .. כפל לשון הכתוב .. בשמחה ובטוב לבב: תבוא כח, מז. וראה ד"ה
שיר המעלות דיום ב' דר"ה תשי"ט – סה"מ תשי"ט ע' ה. וש"נ. וראה גם אג"ק ח"ח אגרת
ר'תקצו. ר'תקמו. ובכ"מ.

שאיין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו: ע"ז ג, סע"א.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ משפטים, בדר"ח אדר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות
ש"פ משפטים, מבה"ח אדר ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ער"ח אדר, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ימי חייו (כמבואר באגה"ק¹²⁹), אזי נמשכים ומאירים כל הענינים ביחד, דכיון שאין הגבלת הגוף, יכולים להיות ריבוי אורות ביחד.

*

כו. נהוג מכמה שנים שבמוצאי ש"ק פרשת "אם כסף תלוה את עמי"¹³⁰, נערכת המלוה-מלכה של חברת גמ"ח שומרי שבת¹³¹. ויה"ר שיהי' בהצלחה, ועד לקיום היעוד¹³² "אפס כי לא יהי' בך אביון".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה למנהל הגמ"ח, והורה לו לחבוש "שטריימל"¹³³ ולומר דבר-תורה¹³⁴. ואח"כ צוה לנגן הניגון "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

כז. בעמדנו בשבת מברכים חודש אדר — הנה כאן המקום להזכיר ולעורר עוה"פ אודות מבצע פורים, שיעסקו בזה כבכל שנה, ואין צורך לחזור על פרטי הדברים, שכבר נדפסו¹³⁵.

וגם להעיר, שכיון שבשנה זו חל פורים בערב שבת, יש צורך בזהירות מיוחדת בנוגע לזמן של סעודת פורים, וכן בנוגע לברכת המזון אם נמשכה הסעודה בלילה וכו'¹³⁶.

ויה"ר שכל זה יהי' בהצלחה רבה, וברוב פאר והדר.

והעיקר — שבעמדנו עוד בחודש שבט, לפני הגאולה של פורים ופסח, תהי' כבר הגאולה האמיתית והשלימה.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוואָ".]

●

(129) סו"ך-יח.

(130) כב, כד.

(131) ראה גם מכתב יום שלישי שהוכפל בו כי טוב, פ' אם כסף תלוה את עמי שנה זו (אג"ק חכ"ט ע' פט ואילך).

(132) פ' ראה טו, ד.

(133) כיון שלא נמצא "שטריימל", אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שילביש עליו "מקיף", ונתן לו המפה שמכסה המזונות, להניחנה ע"ג המגבעת (המז"ל).

(134) לאחרי שסיפר סיפור שבו נזכר

אודות שתי קאפקעס — אמר כ"ק אדמו"ר

שליט"א בבת שחוק, שיכריז שהקהל ("דער

עולם") לא יסתפק בנתינת שתי קאפקעס! ...

(135) ראה שיחת ש"פ ויקהל, פ' שקלים,

מבה"ח וער"ח אד"ש דאשתקד סט"ז ואילך

(תו"מ חע"א ע' 211 ואילך). וש"נ.

(136) ראה נטעי גבריאל (להר"ג צינגער)

ה' פורים ספע"ב (ס"ד-ה). וש"נ.

בס"ד. שיחת ש"פ משפטים, מבה"ח אדר, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. ענינו של שבת מברכים החודש — בפשטות — שבו מברכים את החודש בכל ששת הענינים שאומרים בברכת החודש (לפי נוסח חב"ד): "לששון ולשמחה", וכל שאר הפרטים, ומסיימים "ונאמר אמן", שפירושו "האמנת דברים"¹ (כמו "אמת ואמונה", וכמו ענין החותם²), שבודאי יהי' כן לפועל, ועי"ז נמשכת הברכה בכל ימי החודש.

ומזה מובן, ששבת מברכים החודש הוא הזמן להתבונן בענינו הכללי של חודש זה, שזהו הצד השווה שבכל ימי החודש (כ"ט או ל' ימים, וכמה שנים — אדר ראשון ואדר שני), שאע"פ שיש לכל יום ענינו המיוחד, "כל יומא ויומא עביד עבידת"³, ישנו גם צד השווה שבו משתווים כל ימי החודש. ובכן: יש חדשים שבהם צריך לחפש עד שמוצאים מהו הצד השווה בכל ימי החודש, אבל בנוגע לחודש אדר (שמתברך ביום הש"ק זה) מפורש בדברי חז"ל הצד השווה של כל ימי החודש — "משנכנס אדר מרבין בשמחה"⁴, והיינו, שאע"פ שבחודש אדר גופא יש ימים שונים, ימי הפורים, שבתות, ערבי שבתות ומוצאי שבתות וימות החול, יש נקודה משותפת שבה משתווים כל ימי חודש אדר, שבהם "מרבין בשמחה".

ב. ובנוגע לשמחה גופא — שיכולים להיות בה כו"כ אופנים, בהתאם לסיבה שגורמת את השמחה, דכיון שהשמחה היא מסובב ממאורע מסויים, הרי מובן שהיא בהתאם לסיבה שגורמת אותה — הנה: הסיבה לכך ש"משנכנס אדר מרבין בשמחה" היא — בגלל היותו "החודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב"⁵, שזהו הנס שאירע בימי הפורים, שפעל לא רק שימי הפורים יהיו ימי שמחה, אלא שגם כל ימי החודש יהיו ימי שמחה, ולא רק הימים שלאח"ז (שזהו ענין שיש לו הסברה), אלא עיקר החידוש הוא שפעל גם על הימים שלפנ"ז, שגם הם נעשו ימי שמחה בגלל נס זה.

וכיון שהשמחה של חודש אדר קשורה עם נס פורים (שפעל על כל ימי החודש), הרי מובן שזוהי שמחה נעלית ביותר — לא שמחה שבמידה והגבלה, אלא באופן ד"עד דלא ידע"⁶, ללא מדידות והגבלות.

(1) שבועות לו, א.

(4) תענית כט, סע"א.

(2) ראה אוה"ת בראשית (כרך ג) תקסו, א.

(5) אסתר ט, כב.

(3) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, רע"ב.

(6) פ"א ה"א.

רמ"א אר"ח סתרפ"ח ס"ז.

ג. והענין בזה:

גזירת המן — שממנה היתה הצלת בני בימי הפורים — היתה בקצה התחתון ביותר שאין למטה הימנו, וכפי שאומרים בנוסח ד"ועל הנסים" שהגזירה היתה על כל בני: "מנער ועד זקן טף ונשים"⁷, וכיון שאחשורוש הי' אז "מולך בכיפה"⁸, בכל העולם כולו, לא הי' אפילו מקום שאליו יוכלו לברוח כו"⁹; וכן בנוגע לזמן היתה הגזירה "ביום אחד".

ולהעיר, שגזירה זו היתה היפך הענין ד"הקהל" (ששייך לשנה זו, שנת הקהל): במצות הקהל נאמר¹⁰ "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" [וכמדובר לעיל בארוכה¹¹ מדברי האחרונים¹² שבחיוב הבאת ה"טף" נכללים לא רק קטנים שהגיעו לחינוך, אלא גם "קטני קטנים"¹³, ועד שתיכף כשנולד ה"ה נכלל בגדר ד"טף"], שהקהילו את כל בני, אנשים נשים וטף, לבית המקדש, "לראות את פני ה' אלקיך"¹⁴, והרי "באור פני מלך חיים"¹⁵; ואילו הגזירה היתה בקצה ההפכי — ענין של היפך החיים רח"ל לכל בני.

וכיון שהגזירה היתה בקצה התחתון ביותר, לכן, השמחה על הצלת בני מגזירה זו היתה בקצה העליון ביותר — שמחה גדולה ביותר ללא מדירות והגבלות, באופן ד"עד דלא ידע".

שמחה כזו לא מצינו בענין אחר, שהרי אפילו שמחת המועדים (שהיא מצות עשה מן התורה) היא במדידה והגבלה, כמבואר בשו"ע (והביאו רבינו הזקן בשו"ע שלו)¹⁶ ש"חייבים בית דין להעמיד שוטרים ברגלים כו", להשגיח על בני שהשמחה תהי' בהגבלה כו', משא"כ בשמחת פורים אין דין כזה, כיון שהשמחה היא למעלה מכל מדידה והגבלה, כך, שלא יועיל לשלוח שוטר להשגיח כו', דכיון שהוא אוזח ב"עד דלא ידע", הרי לא שייך לדבר אתו!...

וטעם הדבר, כאמור, בגלל שגזירת המן היתה בקצה התחתון ביותר, משא"כ ביצי"מ, כפי שאומרים בנוסח ההגדה: "פרעה לא גזר אלא על הזכרים", ובפשטות, הי' במצרים רק ענין של עבדות, "ויעבדו גו' בפרך"¹⁷, והנס של יצי"מ ענינו יציאה "מבית עבדים"¹⁸, ואילו בנוגע

(6) מגילה ז, ב.	(13) ראה ירושלמי ריש חגיגה.
(7) אסתר ג, יג.	(14) שם, יא.
(8) שם יא, סע"א.	(15) משלי טז, טו.
(9) ראה גם תו"מ חס"ו ס"ע 329. וש"נ.	(16) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסתקכ"ט.
(10) וילך לא, יב.	וש"נ.
(11)	(17) שמות א, יג.
(12) מנחת חינוך מצוה תריב.	(18) בא יג, גיד. ועוד.

שבדברי המפרשים¹²⁴ אם אפשר לצמצם בידי אדם או בידי שמים כו', כיון שלא הי' צורך שיהיו שני חצאים שוים, אלא רק שני חלקים.

כד. ועפ"ז מוכן דיוק לשון רש"י: "מי חלקו" — לא מי מדדו, כיון שאין צורך למדוד שיהי' חצי הדם בדיוק, אלא די בחלוקתו לשתי חלקים. אלא השאלה היא "מי חלקו" — לא בגלל הקושי שבדבר (שהרי אין קושי כלל בחלוקת הדם לשתי חלקים שאינם שוים), אלא בגלל שבפסוק נאמר "ויקח משה חצי הדם" (ולכן מדייק רש"י ומעתיק בד"ה גם התיבות "ויקח משה", אף שמפרש רק התיבות "חצי הדם"), היינו, שבשעה שלקחו משה הי' כבר "חצי הדם", דאל"כ, הוה לי' למכתב תחלה שלקח את הדם (כולו) וחלקו, ואח"כ שלקח חציו¹²⁵, ועכצ"ל שנחלק לפניו שלקחו משה. ועל זה מפרש רש"י "מלאך בא וחלקו"¹²⁶.

* * *

כה. בנוגע להערות אאמור"ר על הזהר:

במאמר הזהר¹²⁷ "וכד האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכייא נקיי" ברירה, קב"ה אנהיר לה בכמה נהורין", מבאר אאמור"ר (בהערה הראשונה בפרשתנו¹²⁸): "הג' לשונות (זכייא נקיי ברירה) י"ל לנגד נר"ג, גם לנגד מחשבה דבור ומעשה. גם י"ל זכייא בקיום מ"ע, נקיי במל"ת, ברירה בלימוד התורה. ואז קב"ה אנהיר לה בכמה נהורין מפני שעסקה במצות ותורה, שגר מצוה ותורה אור".

וכמדובר כמ"פ שמצד קוצר הנייר כו' כתב אאמור"ר בקיצור, ובנדו"ד, עדיין צריך להבין: מהי השייכות והקישור ד"אנהיר לה בכמה נהורין" לזמן ש"האי נשמתא נפקת מהאי עלמא" — הרי בכל פעם שיהודי מקיים מצוה או לומד תורה נפעל המשכת אור, ומדוע "אנהיר לה כו'" דוקא בשעת יציאת ועליית הנשמה מהאי עלמא?

והביאור בזה — שהדיוק הוא "אנהיר לה בכמה נהורין", שענין זה יכול להיות דוקא בשעת יציאתה מהאי עלמא, כי, בשעה שהנשמה נמצאת למטה בהגבלת הגוף, לא שייך הענין ד"אנהיר לה בכמה נהורין" ביחד, כיון שכל מצוה יש לה ענין והמשכה בפ"ע; ורק לאחר ההסתלקות, כשעולים כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד במשך כל

(125) פי' הרא"ם. ברטנורא — הובא	(128) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ב ע' פח.
בתו"ש שם (אות מ).	וראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים,
(126) חסר קצת (המו"ל).	מבה"ח אדר תשל"ב סי"ז ואילך (תו"מ חס"ו ע' 252 ואילך).
(127) ח"ב צז, א.	

כב. ועפ"ז יש לבאר גם חלקו הראשון של פירוש רש"י בפסוק זה — "ויקח משה חצי הדם", "מי חלקו, מלאך בא וחלקו"¹¹⁹: מצינו במדרש¹²⁰: "ומהיכן הי' יודע משה חציו של דם", וכמה דעות בזה: "הדם נחלק מאליו.. נשתנו מראיו ונעשה חציו שחור וחציו אדום.. מלאך ירד בדמות משה וחלקו.. בת קול היתה יוצאת מהר חורב ואומרת עד כאן חציו של דם.. בקי הי' משה בהלכות דם וחלקו" (משה כיון מעצמו — ברוח הקודש, או בחכמתו).

וצריך להבין:

א) מהו הכרחו של רש"י לפרש בפשוטו של מקרא ש"בא מלאך וחלקו", ולא שמשה עצמו חלקו, כמשמעות לשון הכתוב "ויקח משה גו"?
 ב) מהו דיוק הלשון "מי חלקו" (ולא כלשון המדרש "מהיכן הי' יודע משה חציו של דם", ובזה גופא) — "חלקו" דייקא, ולא "מדדו", שלכאורה מתאים יותר לבטא הקושי שבמדידת הדם לשני חצאים?

כג. והביאור בזה:

ע"פ האמור לעיל (סכ"א) שחציית הדם הו"ע של כריתת ברית, מובן, שהעיקר הוא חציית הדם לשני חלקים, כדרך כורתי בריתות לחלק בהמה ולעבור בין בתרי, אבל לא נוגע שיהיו שני חלקים שוים דוקא, כשם שבכריתת ברית העיקר הוא לעבור בין חלקי הבהמה, אבל לא נוגע שחלקי הבהמה יהיו שוים.

ועפ"ז, מ"ש "ויקח משה חצי הדם גו' וחציו הדם וגו'" — הנה בפשוטו של מקרא אין הפירוש שהדם נחלק לשני חצאים שוים, אלא שנחלק לשני חלקים¹²¹, וכמו במ"ש¹²² "ויחץ גו' לשני מחנות", שלא נוגע הדיוק שיהיו מחנות שוים, אלא רק החלוקה לשני מחנות, כמובן מטעם החלוקה — "אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והי' המחנה הנשאר לפליטה"¹²³.

וזהו החילוק שבין דברי המדרש לפירוש רש"י בפש"מ — שבמדרש מפרש "חצי הדם" חצי ממש, היינו, שהיו שני חצאים שוים, ולכן נשאלת השאלה "מהיכן הי' יודע משה חציו של דם", ובהכרח לומר שהי' זה באופן נסי, ככל פרטי הדעות שהובאו במדרש; אבל ע"ד הפשט אין צורך לומר שהי' בזה ענין נסי ולכן לא שייכת כאן כל החקירה והשקו"ט

(119) ראה גם לקו"ש שבפנים הערה 28.
 (120) ויק"ר פ"ו, ה. וראה גם תו"ש עה"פ (אות מ). וש"נ.
 (121) ראה פ"י רס"ג — הובא בתו"ש שם (ירושלים תרפ"ח) ח"ב פ"ב ס"ג.
 (122) וישלח לב, ח.
 (123) שם, ט.
 (124) ראה בארוכה ספר אלה דברי הברית

לפורים, אמרה אסתר: "ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי"¹⁹, כיון שהגזירה היתה על ענין גרוע יותר מאשר עבדות.

ד. והנה, בענין שמחת פורים מצינו ב' ענינים שהם ב' קצוות הפכיים:

מחד גיסא — שמחת פורים קשורה עם הצלת הגוף, כידוע ביאור האחרונים נו"כ השו"ע²⁰ בנוגע לחילוק שבין חנוכה לפורים, שבחנוכה היתה גזירה רוחנית — "להשכיחם תורתך"²¹, לכן נקבע היו"ט "להודות ולהלל לשמך הגדול"²¹, ולא בעניני אכילה ושתיה, משתה ושמחה (ובודאי לא באופן ד"לבסומי"⁶); משא"כ בפורים היתה גזירת המן על הגוף, ולכן נקבע היו"ט במשתה ושמחה שקשור עם אכילה ושתיה גשמיים.

אבל לאידך גיסא, גזירת המן היתה קשורה עם תנאי — רק על אלו שנקראו בשם "יהודים", שזהו ענין רוחני, שהרי "יהודי" פירושו "הכופר בעבודה זרה"²², ש"כל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה"²³, וכפי שמבאר רבינו הזקן בתו"א²⁴ ש"אם רצו להמיר דתם, לא הי' המן עושה להם כלום, שלא גזר אלא על היהודים, אלא שהם מסרו נפשם למות כל השנה כולה (כמעט משך שנה²⁵), ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו".

ה. ויש לבאר תחילה הטעם שדוקא במגילה נקראים בנ"י בשם "יהודים", ולא כפי שנקראים בדרך כלל בשם "בני ישראל", וכיו"ב:

החילוק בין "ישראל" ל"יהודי" — ש"ישראל" מורה על ענין הראש (כדאיתא בספרים²⁶ ש"ישראל" אותיות "לי ראש"), שזהו כפי שבנ"י הם במעמד ומצב הקשור עם מעלת ושלמות ענין השכל; ואילו "יהודי" מורה על ענין ההודאה, שענינה שלא נוגע ענין השכל, אם הוא מבין או לא, וגם לא נוגע הרגש הלב, אלא גם כאשר השכל ורגש הלב הם באופן הפכי, הרי הוא מודה ועושה כו'.

ובלשון פרשת השבוע — שההכנה לקבלת התורה וקיום מצוותיה היתה ע"י הקדמת נעשה לנשמע²⁷, היינו, שמקבל על עצמו לעשות אפילו אם אינו מבין, שזהו תוכן ענין ההודאה.

ובפרטיות יותר:

גם מי שהוא בעל שכל שההכנה שלו מתאימה לגמרי לשכל

(19) אסתר ז, ד.
 (20) ראה ט"ז אר"ח סעת"ר סק"ג (בשם הלבוש). וראה סה"מ תש"ח ע' 118. ועוד.
 (21) נוסח "ועל הנסים" דחנוכה.
 (22) מגילה יג, רע"א.
 (23) קידושין מ, א.
 (24) מג"א צז, א.
 (25) שם קכ, ד.
 (26) פע"ח שכ"ט פ"א. שעה"פ וישלח לב, כט. ספר הלקוטים ויחי מז, כח. מח, ב.
 ועוד. הנסמן בתו"מ סה"מ תשרי ע' לד.
 (27) כד, ז. וראה שבת פח, א.

התורה, שכך מתחייב גם מצד שכלו — צ"ל אצלו ענין ההודאה, כי, ככל שתגדל מעלת שכלו והבנתו, אין זה בערך כלל לחכמתו ורצונו של הקב"ה שבתורה, שהיא למעלה שלא בערך משכלו, כמודגש בכך שבתורה יש לא רק משפטים ועדות, שמוכנים בשכל האדם, אלא גם חוקים, שאין עליהם הסברה בשכל האדם, ובלשון חז"ל²⁸ (שהובא בפירושו רש"י²⁹): "חוקה חקקתי גזירה גזרתי אין לך רשות להרהר אחרי", כיון שזהו ענין שלמעלה באין ערוך משכל האדם.

ולא זו בלבד שלאחרי ההבנה וההשגה עד כמה שיד שכלו מגעת, צריך להיות אצלו ענין ההודאה, אלא יתירה מזה, שעוד לפני ההבנה וההשגה צ"ל ענין ההודאה, שהו"ע הקדמת נעשה לנשמע.

ולכן, הקדמת נעשה לנשמע היא ההכנה לכל תרי"ג מצוות התורה, שלהיותם כנגד אברי האדם³⁰, יש מהם הקשורים עם ענין הראש, או הקשורים עם ענין הרגל, ועד"ו בנוגע לאברים שבינתיים, וההכנה לכולם — גם למצוות הקשורים עם השכל שבראש — היא הקדמת נעשה לנשמע. ואדרבה — עיקר החידוש בענין ההודאה הוא אצל בעל שכל ששכלו מתאים לשכל התורה:

מי שאינו בעל שכל גדול, אלא רק חכם ע"ד הרגיל — אין זה פלא שמניח את שכלו הצדה ומתנהג באופן של הודאה, כי, מצד עצם מהותו שהיא מחוץ לענין השכל, נדרשת אצלו תנועה של הודאה;

אבל מי שהוא בעל שכל בעצם מהותו, היינו, שכל מציאותו וחיותו היא ענין השכל, ובזה הוא עסוק בלהט ("אין דערויף קאָכט ער זיך") יומם ולילה — הרי זה חידוש הכי גדול שיניח את שכלו הצדה ויעמוד בתנועה של הודאה, כיון שזהו ענין שהוא היפך מציאותו ממש.

ו. וזהו ענין ימי הפורים — שבכל המגילה נקראים בני"ש בשם יהודים, מצד ענין ההודאה, שמודים בכל התורה כולה, באופן של הקדמת נעשה לנשמע.

וענין זה נוגע גם לקיום הגוף של בני"ש, כאמור לעיל שהנס דפורים הוא הצלת הגוף, והיינו, שעמידתם מתוך מס"נ במעמד ומצב של הודאה, עד שלא עלה להם אפילו מחשבת חוץ כו', היתה הזכות והסיבה שהביאה את הצלת הגוף.

וזוהי ההוראה מהנס של ימי הפורים לכל אחד מישראל —

(28) יומא סז, ב. תנחומא חוקת ג. (29) ר"פ חוקת.

במדב"ר רפ"ט. (30) ראה זח"א קע, ב.

ועד ל"מיסמך גאולה לגאולה"⁴⁸ — גאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כ. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ואלה המשפטים וגו'.

* * *

כא. הביאור בפירושו רש"י על הפסוק¹¹¹ "ויקח משה חצי הדם וישם באגנות", "שתי אגנות, אחד לחצי דם עולה ואחד לחצי דם שלמים, להזות אותם על העם, ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה והזאת דמים, שאין הזאה בלא טבילה"¹¹² — שממ"ש כאן שחצו את הדם לשני חצאים (שלא מצינו דוגמתו במקום אחר), מוכח, שהי' זה ענין של כריתת ברית, כפי שפירש רש"י¹¹³ גבי ברית בין הבתרים, שדרך כורת בריתות לחלק בהמה ולעבור בין בתרי, ולכן גם ע"י הזאת דמים נכנסו ישראל לברית, כמו ע"י מילה¹¹⁴ שהיא "אות ברית ביני וביניכם"¹¹⁵. ואילו הטבילה היא רק הכשרה להזאה, "שאינן הזאה בלא טבילה",

והביאור בפירושו על הפסוק¹¹⁶ "ויזרוק על העם", "ענין הזאה, ותרגומו וזרק על מדבחה לכפרא על עמא" — לא הזאה על העם, אלא זריקה על המזבח בעד (לכפר על) העם — שעפ"ז נתאחדו¹¹⁷ שני החצאים (החצי שזרק על המזבח והחצי שזרק "על העם") ע"ג המזבח, הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"ו ע' 115 ואילך¹¹⁸.

(111) פרשתנו כד, ו.

(112) לחביבותא דמילתא — מועתק בזה מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות פירוש רש"י שיתבאר בהתוועדות דיום הש"ק: "כ"ד, וא"ו) ומכאן למדו כו' — היפך הכלל דרש"י שמפרש פש"מ ולא פסק דין. ומנין שמלו"ד" (המו"ל).

(113) לך לך טו, יו"ד.

(114) נזכר גם אודות דם מילה שמל יהושע, שעז"נ (יהושע ה, ט) "היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם", כפי שפירש רש"י בפי' בא על הפסוק (יו"ד, יו"ד) "ראו כי רעה נגד פניכם", "אמר להם פרעה רואה אני .. כוכב (ששמו רעה) עולה לקראתכם במדבר והוא סימן דם והריגה כו'", אלא ש"וינחם ה' על הרעה והפך את הדם לדם מילה שמל יהושע אותם".

(115) לך לך יז, א.

(116) פרשתנו שם, ח.

(117) שזוהי אחדות גדולה יותר מאשר לחלק בהמה ולעבור בין בתרי — שני חלקים של דבר אחד שנשאר חלוק לשנים. (118) נתבאר גם מ"ש רש"י בתחלת הפרשה (שם, א): "ואל משה אמר", "פרשה זו נאמרה קודם י' הדברות", ובסיום הפרשה (שם, יב): "ויאמר ה' אל משה", "לאחר מתן תורה" — למרות הקושי שבפירושו זה, כיון שעפ"ז הוצרכה הפרשה דמ"ת להיות בין שני חלקי פרשה הנ"ל*.

(* להעיר שענין זה נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ו ע' 153 ואילך — משיחת ש"פ משפטים תשמ"ג (המו"ל).

מעולם לא הי' כזה חושך כפול ומכופל, ובלשון הגמרא¹⁰¹:
 "הושחרו פניהם.. כשולי קדירה" — שמורידים ומשפילים את "גאון
 יעקב" ו"גאון ישראל" לרדוף אחר הגוי כדי לישא חן בעיניו...

ולמרכה הפלא, יש כאלה שקוראים לזה "אתחלתא דגאולה" — ח"ו
 לומר כן, כיון שבכך "מוכרים" את כל יסורי בני" במשך כל הדורות עבור
 "נזיד עדשים", ואפילו פחות מ"נזיד עדשים"!... (ואילו הענין של הצלת 3
 מליון יהודים — הרי זה ענין כפ"ע שאינו שייך כלל לאתחלתא דגאולה¹⁰²).
 הם טוענים שאומר זאת רק אחד בדור, שנים או שלשה בדור,
 ואילו הם הרוב, ובגלל שיש להם קצת כסף ו"כסאות", טוענים שהם
 באי-הכח של עם ישראל. אבל האמת היא, שבאי-כח של עם ישראל הם
 הקב"ה והתורה, וע"פ התורה — ח"ו לומר על מעמד ומצב כזה, עם כל
 הקשיים והיסורים כו'¹⁰³, שזהו אתחלתא דגאולה!

יט. ועל זה באה ההוראה, שאין להתייבש אפילו כשרואים שיהודים
 נמצאים במעמד ומצב ש"לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה"¹⁰⁴.
 וכמ"ש בנבואת זכרי' אודות "דברים טובים דברים נחומים" —
 דלכאורה אינו מובן: מהו דיוק הלשון "דברים נחומים", ומדוע לא
 מספיק "דברים טובים"? אך הענין הוא — ש"נחמה" ("ניחומים") הו"ע
 של חרטה, והיינו, שאע"פ שהי' תחילה ענין בלתי-רצוי, הנה מכאן ולהבא
 יהי' המצב כדבעי, ועד כדי כך, שדוקא מהמצב הבלתי-רצוי יהי' אח"כ
 עליו גדול יותר, וכמו שלעתיד לבוא יאמרו "אודך ה' כי אנפת בי"¹⁰⁵.
 וכמו שהי' בימי הפורים — "ונהפוך הוא"¹⁰⁶, ש"בית המן נתתי
 לאסתר"¹⁰⁷, ומרדכי היהודי נעשה משנה למלך¹⁰⁸, ו"רבים מעמי הארץ
 מתיידיים כי נפל פחד היהודים עליהם"⁴⁴, וכפירוש הרמ"א¹⁰⁹ — פוסק
 בישראל — "שמתפחדים ממה שמפחדים היהודים כו' יראת שמים",
 ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"⁴⁵, תורה וכו' ותפילין⁴⁶ (ביחד
 עם מזוזה וצדקה, וכן עבודת התפלה) — כן תהי' לנו בנוגע לימי הפורים
 הבאים לקראתנו, שיחגגו אותם בכל מקום ומקום באופן ד"משפחה
 ומשפחה"⁹⁴, כבימים שקדמונו¹¹⁰.

שאפילו בנוגע לעניני הגוף נדרש ממנו הלהט וההנהגה ("זיך קצכן און
 פירן זיך") באופן של הודאה.

ז. והענין בזה:

לכאורה יכול יהודי לטעון: בשלמא בנוגע לעניני הנשמה והנפש,
 עניני התומ"צ, נוגע שיתנהג באופן של הודאה; אבל כשמדובר אודות
 עניני הגוף, עניני בריאות ורפואה, שבהם מורה התורה עצמה לילך
 לרופא, או בנוגע לעניני פרנסה, עניני מסחר, שבהם מורה התורה עצמה
 להתנהג כמנהג התגרין — מה נוגע בענינים אלו הלהט בענין ההודאה
 באופן של הקדמת נעשה לנשמע?!

אך על זה באה ההוראה מימי הפורים — שקיום הגוף של יהודי
 תלוי בכך שגם הנהגתו בעניני הגוף היא באופן שניכר עליו שהוא
 "יהודי", ש"מודה בכל התורה כולה".

וכדי להיות "מודה בכל התורה כולה", צריך להיות "כופר בעבודה
 זרה" — כהפירוש הפנימי³¹ שהוא כופר בכל עבודה שהיא זרה ליהודי,
 ולדוגמא: כל תנועה של להט בעניני העולם היא זרה ליהודי, שלהיותו
 "חלק אלקה ממעל ממש"³², אין לו מה להיות מונח בעניני העולם ולהיות
 להוט אחריהם, וכמ"ש בחובת הלבבות³³ שכשם שלא ישכנו אש ומים
 ביחד, כך לא תשכון אהבת ה' ביחד עם אהבת העולם.

וענין זה הוא גם מצד הגוף — שעליו נאמר³⁴ "אנכי הוי' אלקיך
 אשר הוצאתיך מארץ מצרים":

כיון שהנשמה מלכתחילה לא הלכה לגלות³⁵, הרי מובן, שהחלק
 של היהודי שהי' בגלות מצרים הוא הגוף. ועז"נ "אנכי הוי' אלקיך אשר
 הוצאתיך מארץ מצרים", שאפילו בנוגע לגוף שהי' בארץ מצרים, אומר
 הקב"ה: "אנכי הוי' אלקיך", היינו, ש"אלקיך" (ש"אלקים" פירושו בעל
 הכחות³⁶), כחך וחיותך³⁷, הוא "אנכי הוי'" — זוהי כל מציאותו!

וכיון שכן, הרי מובן שאין ליהודי שייכות עם עניני העולם, שהם
 בבחי' "עבודה זרה", דבר שהוא זר אליו, ורק בגלל שנשמתו ירדה למטה
 ונתלבשה בגוף גשמי — כדי לגלות כחות עמוקים יותר, ע"י ההליכה
 בדרך התומ"צ באופן של בחירה חפשית, כמ"ש³⁸ "ובחרת בחיים" —

(31) ראה סה"מ קונטרסים ח"א עד, א. (35) ראה סה"ש תרפ"ז ריש ע' 170. וש"נ.
 תרפ"א ע' שלח. תרפ"ה ע' צח (ע"פ ב"ב קי, א). (36) שו"ע או"ח ס"ה.
 (32) תניא רפ"ב. (37) ראה לקו"ת במדבר טז, סע"ד. ר"פ
 (33) ש"ח פ"ג אופן כה. וראה גם תו"מ ראה. תו"מ סה"מ חשון ע' רסח. סיון ע'
 חכ"ה ע' 310. וש"נ. שלח. ועוד.
 (34) יתרו כ, ב. (38) נצבים ל, יט.

(104) וארא ו, ט.

(105) ישעי' יב, א.

(106) אסתר ט, א.

(107) שם ח, ז.

(108) שם בסופה.

(109) בספרו מחיר יין על מג"א עה"פ.

(110) ראה גם

(101) מגילה יא, א.

(102) ראה גם

(103) ברשימה נוספת, שכ"ק אדמו"ר

שליט"א הזכיר גם אודות החיילים השבויים

בסוריא, ואמר, שאילו לא היו מסתככים

(ווען מיואָלט זיך ניט פֿאַרדרייט), היו

יכולים למנוע זאת כו'.

צריך להתעסק גם בעניני העולם, אבל לא באופן של תאוה ולהט כו', כיון שלא זו היא המציאות שלו בתור יהודי ש"כופר בע"ז" ו"מודה בכל התורה כולה" באופן של הודאה שלמעלה מהשכל.

וזהו גם תוכן פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו³⁹ בשם הצ"צ, שהשם "יהודיים" (כפי שנכתב כמ"פ) בשני יו"ד"ן, מורה על עשר כחות של נפש האלקית ועשר כחות של נפש הבהמית, והיינו, שהענין של "יהודי" הוא בשניהם יחד; וכמו"כ בנוגע לנשמה וגוף, שאין מחיצה ביניהם — כמובן ע"פ דברי הגמרא במסכת סנהדרין⁴⁰ שהעבודה היא באופן שהגוף יש לו חלק בקיום המצוה, ולכן יהי' גם השכר דלעתיד לבוא באופן שהנשמה היא ביחד עם הגוף דוקא, כיון שהשכר הוא מצד מעשינו ועבודתנו עכשיו⁴¹. ועד"ז בנדו"ד, שגם בעניני הגוף מתנהג יהודי באופן ש"כופר בע"ז" ו"מודה בכל התורה כולה".

ח. וזוהי כללות ההוראה של ימי הפורים — שזוהי הנקודה המשותפת של כל ימי חודש אדר, החל משבת מברכים אדר, שזהו הזמן להתבונן בזה כו' — שגם הצלת הגוף קשורה עם הענין של "יהודים", שהו"ע הכפירה בע"ז וההודאה בכל התורה כולה.

ובפשטות — שבכל הענינים, גם בעניני פרנסה ומסחר כו', צריך להתנהג באופן שיודע שההתעסקות בהם היא רק בגלל שהתורה אומרת "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה"⁴², היינו, שהעיקר הוא ברכת ה', וההתעסקות בענינים הגשמיים, "בכל אשר תעשה", אינה אלא כלי ולבוש לברכת ה'.

— וכפי שהי' גם בימי הפורים, שאסתר עשתה כלי ולבוש בדרכי הטבע, לילך אל אחשוורוש ולטעון לפניו כו', אבל הלבוש בדרכי הטבע הצליח רק לאחרי שכבר בטלה הגזירה למעלה, ע"י הפעולות של בני בעניני תומ"צ כו'⁴³ —

וברכה זו נמשכת ע"י הנהגתו באופן של "יהודי", ש"כופר בע"ז" ו"מודה בכל התורה כולה", ודוקא אז תומשך פרנסתו באופן שישתמש בכסף שמרויח רק עבור דברים טובים, שמחים ובריאים.

וכאשר יהודי מתנהג באופן כזה, אין לו מה להתפעל מפני הגוים שמסביבו, ואדרבה: "נפל פחד היהודים עליהם"⁴⁴, ו"ליהודים היתה אורה

(39) ראה סה"ש תש"ב ע' 82. וראה גם (42) פ' ראה טו, יח.
 (40) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 325. וש"נ.
 (41) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 27. וש"נ.
 (42) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 325. וש"נ.
 (43) אסתר ח, יד.
 (44) ראה גם אג"ק ח"א ע' שיא.
 (45) ראה גם אג"ק ח"א ע' שיא.

ומזה מובן, שבעמדנו בכ"ד שבט, הנה "הימים האלה נזכרים ונעשים"⁹⁴, שחוזרת ונשנית נבואה הנ"ל.

וזהו הטעם שנתפרש הזמן שבו נאמרה נבואה זו — דלכאורה די באמירת הנבואה עצמה, ולמאי נפק"מ שנאמרה "ביום עשרים וארבעה לעשתי עשר חודש הוא חודש שבט" — כיון שזהו ענין שחזור ונשנה גם בנוגע לכ"ד שבט בשנים שלאח"ז, שהקב"ה אומר "דברים טובים דברים נחומים" בנוגע לציון וירושלים.

ולכן הרי זה הזמן המתאים להתבונן בנבואה זו, וללמוד ממנה הוראה בנוגע לימינו אל.

יח. ובהקדמה — שבזמן החורבן הי' שם זקן אחד כו'⁹⁵, שניצל את ידיעותיו בתורה למלחמה נגד ירושלים, ועי"ז אירע החורבן כו'.

וכמו"כ יש גם מישהו שיש לו ידיעה טובה בתורה, ומנצל זאת להכניס גוים ולתת להם חלק בירושלים העתיקה, לפנים מן החומה,

— שגדלה מעלתה אפילו לגבי כל שאר ארץ ישראל, שקדושתה אינה דומה לקדושת ירושלים (שהרי "עשר קדושות הן"⁹⁶), וכן השגחת הקב"ה על ארץ ישראל, "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה וגו'"⁹⁷ (שהיא למעלה מההשגחה על כל העולם כולו⁹⁸, אע"פ ש"לה' הארץ ומלואה"⁹⁹) אינה דומה להשגחה המיוחדת על ירושלים, שבו נמצא ביהמ"ק שעליו נאמר¹⁰⁰ "והיו עיני ולבי שם כל הימים" —

באמרו, שהוא מתחייב לסייע ולהסדיר את התיישבות הערבים בירושלים — מתחייב דייקא, לא רק במובן של מחוייבות כלפי השני ("קאָמיטעד" בלע"ז, שמחוייב לעשות ענין רצוי או בלתי רצוי), אלא בנדו"ד ה"ז גם מלשון חובה, היפך צד הזכות!

וכאשר בא מישהו ומציע לערבים שיתנו להם סכום כסף כדי שיעזבו את ירושלים וילכו לדור בין אחיהם הערבים — אוסרים אותו בגלל זה, ועוד מתפארים בכך!

אפילו אצל המקולקלים שבאומות לא נשמע דבר מבהיל כזה, שיאסרו אדם בגלל שנתן כסף למישהו כדי למכור את ביתו!

(93) שמות ב, כא. וראה נדרים סה, רע"א.
 (94) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
 (95) ראה סוטה מט, ב.
 (96) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 469. וש"נ.
 (97) תהלים כד, א.
 (98) מלכ"א ט, ג. וראה שו"ע אדה"ז פכ"ט.
 (99) אר"ח סצ"ה ס"ג. וש"נ.
 (100) ראה סוטה מט, ב.
 (96) כלים פ"א מ"ו.

מצד ענין השכל כשלעצמו, לא מובן מדוע היתה הנהגת מרדכי באופן ש"לא יכרע ולא ישתחוה"⁸³, אפילו לא פעולה של השתחוואה בלבד, ללא אמונה בלב כלל [שהרי אע"פ שבנוגע לב"ד ישנו כלל ש"אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות"⁸⁴, הרי מדרכי ידע שאין זה ענין של ע"ז ח"ו], וכפי שידע המן בעצמו שהסיבה שמשתחוים אליו אינה בגלל שמחשיבים אותו לאלקה, אלא רק בגלל שיראים ממנו.

אך הענין הוא — שהמס"נ דפורים היא למעלה מחשבונות כו', וכמבואר בתניא⁸⁵ שיהודי מוכן "למסור נפשו אפילו שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד, כגון להשתחוות לע"ז אף שאינו מאמין בה כלל בלבד", בגלל חפצו ורצונו להתאחד עם הקב"ה, ועאכו"כ שלא ליפרד ממנו ח"ו (ללא נפק"מ אם זהו ענין שיקבל עליו עונש כו' אם לאו).

ועי"ז נעשית גם השמחה באופן שלמעלה מעניני חשבונות כו' — "עד דלא ידע", ופועלת ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"⁸⁵, בכל הפרטים והפירושים שבזה.

* * *

יז. נוסף על האמור לעיל אודות הקביעות דשבת מברכים אדר בנוגע לפרשת השבוע, ישנה גם הקביעות בנוגע לימי החודש — כ"ד שבט⁸⁶. ובנוגע ליום זה — מצינו בנבואת זכרי'⁸⁷: "ביום עשרים וארבעה לעשתי עשר חודש הוא חודש שבט. . . ה' דבר ה' אל זכרי'", ובהמשך הנבואה⁸⁸: "ויען ה' את המלאך הדובר בי דברים טובים דברים נחומים. . . קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה וקצף גדול אני קוצף על הגוים השאננים אשר אני קצפתי מעט (שזהו ענין הגלות ש"מפני חטאינו") והמה עזרו לרעה", ומסיים⁸⁹: "לכן כה אמר ה' שבת לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה גו' ונחם ה' עוד את ציון ובחר עוד בירושלים".

והנה, אף שנבואה זו נאמרה ע"י זכרי' בזמנו, הרי כל ענין שבתורה הוא הוראה⁹⁰, וכיון שהתורה היא נצחית⁹¹, הרי זו הוראה נצחית, וכדברי הרגז'ובי⁹² בנוגע למ"ש⁹³ "ויואל משה", שגם לאחרי שבועה זו הותרה ובטלה, הרי זה נשאר ענין נצחי, שלכן חלה השבועה על המתפיס בה,

83) אסתר ג, ב.
84) סנהדרין ו, סע"ב. וש"נ.
85) ספי"ט.
86) ראה גם שיחת ש"פ יתרו, כ"ד שבט, בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.
87) תניא רפי"ו. ובכ"מ.
88) ראה מפענח צפונות וצפנ"נ שנסמנו בלקו"ש ח"ח ע' 151.
89) וש"נ.
90) א, ז.
91) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.
92) וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
93) משנה וברייא — קידושין בסופה.
94) תניא שער היחוד והאמונה פ"א.
95) ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. הנסמן בתור"מ סה"מ תמוז ס"ע יג.

ושמחה וששון ויקר"⁴⁵, בגשמיות כפשוטו, בגלל שיש להם "אורה ושמחה וששון ויקר" ברוחניות הענינים, כדברי הגמרא⁴⁶ "אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט וששון זו מילה ויקר אלו תפילין", כפי שהי' בגאולת פורים, במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן"⁴⁷.

ו"מיסמך גאולה לגאולה"⁴⁸ — מגאולת פורים לגאולת פסח⁴⁹, עלי' נאמר⁵⁰ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ט. שבת מברכים אדר גופא יכול להיות בכמה אופנים ביחס לפרשת השבוע; ובקביעות שנה זו חל שבת מברכים אדר בפרשת משפטים.

וכיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ויש בו הוראה בעבודת ה', כתורת הבעש"ט⁵¹ בנוגע לכל דבר שיהודי רואה או שומע, שצריך ללמוד ממנו הוראה בעבודתו לקונו, שזהו עיקר תפקידו של האדם, כמארז"ל⁵² "אני נבראתי לשמש את קוני" — יש ללמוד הוראה מזה ששבת מברכים אדר חל בפרשת משפטים.

ובפרשת משפטים גופא, שיש בה ריבוי ענינים [אפילו כשלומדים את הפרשה בפשטות הענינים, ועאכו"כ כשלומדים עם הביאורים של תושבע"פ, ועד לד' אופני הלימוד דפשט רמז דרוש וטוד, ר"ת פרד"ס] — ישנה הנקודה המשותפת של כל עניני הפרשה [ע"ד המדובר לעיל (ס"א) אודות הנקודה המשותפת שבכל ימי חודש אדר], שבאה לידי ביטוי בשמה של הפרשה [כידוע⁵³ בענין "שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש", שמחי' ומקיים את הדבר שנקרא בשם זה] — "משפטים".

י. והענין בזה:

"משפטים" — הם מצוות ששכל האדם מחייב שצריך לקיים, כידוע בג' הסוגים שבמצוות⁵⁴: חוקים עדות ומשפטים, ש"חוקים" הם ענינים שלמעלה משכל האדם, "חוקה חקקתי גזירה גזרתי אין לך רשות להרהר אחרי" (כנ"ס ס"ה), "עדות" הם ענינים שעושים לזכר על דבר חשוב שאירע בעבר, אבל זהו דבר שתלוי ברצון האדם, ולא דבר המוכרח כו', ואילו

45) שם, טז.
46) מגילה טז, ב.
47) שם יד, א. וש"נ.
48) שם ו, סע"ב.
49) פרש"י שם.
50) מיכה ז, טו.
51) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.
52) וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
53) משנה וברייא — קידושין בסופה.
54) תניא שער היחוד והאמונה פ"א.
55) ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. הנסמן בתור"מ סה"מ תמוז ס"ע יג.

"משפטים" הם ענינים ששכל האדם עצמו מחייב שצריך להתנהג כן, ולכן נקראים מצוות שכליות (או שמעיות⁵⁵), וכמו הדינים שבפרשתנו: דין עבד שנמכר בגנבתו⁵⁶, דיני השומרים⁵⁷ וכיו"ב (וזהו גם הפירוש של "משפטים" — דינים, שהפירוש של "דין" הוא שאין זה דבר שתלוי אם האדם רוצה לקיימו או לא, אלא כאשר ב"ד פוסק דין אזי מוכרחים לקיימו).

אך עז"נ למשה "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"⁵⁸, והיינו, שאע"פ שמדובר אודות מצוות ששכל האדם עצמו מחייב אותם, יש צורך שמשה רבינו יצווה אותם לבני"ב בשם ה'. ובפרט ע"פ המבואר במדרש⁵⁹, ורש"י מביאו בפירושו על התורה (ששייך אפילו לבן חמש למקרא, שמתחילים לחנכו באופן כזה): "כל מקום שנאמר .. ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים (עשה"ד שבפרשת יתרו) מסיני, אף אלו (המשפטים שבפרשתנו) מסיני".

ולכאורה, הרי זה דבר והיפוכו — דממה-נפשך: בענין שניתן "מסיני" — לא נוגע שזהו ענין של "משפטים", שהרי כל מה שניתן בסיני, חוקים או משפטים, צריך לקיימו; ואילו בענין של "משפטים", ששכל האדם מחייב — אין צורך בציווי מסיני, וכדברי הגמרא במסכת עירובין⁶⁰: "אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין כו'" (אפילו מבעלי חיים)!

וכיון שגם ענינים שהשכל מחייבם ("משפטים") נאמרו בתורה ("מסיני") — אע"פ שבתורה אין דבר מיותר, דכשם שלא חסר דבר ("לא תגרעו"⁶¹), כך אין דבר מיותר ("לא תוסיפו"⁶¹), במכ"ש מזה ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"⁶² — עכצ"ל, שאין זה דבר מיותר, כיון שלא סומכים על חיוב השכל, אלא דוקא ע"י הציווי בתורה ניתוסף ענין חדש ועיקרי גם בענין שמתחייב מצד שכל האדם.

יא. והביאור בזה — עכ"פ באופן של נקודה:

התכלית של כל דבר שכל הוא — שלא ישאר בעולם השכל בלבד, אלא יומשך גם במעשה בפועל, לימוד שמביא לידי מעשה, והיינו, שכפי שהשכל מחייב כך תהי' הנהגת האדם בפועל.

ובשביל זה יש צורך בציווי התורה, כי, לולי זאת, יכול להיות העלם והסתור שמונע שהענין שבשכל יבוא לידי מעשה, מצד התערבות ענינים צדדיים כו',

ועד לסיומה בענין המזבח, "מזבח אדמה גו' מזבח אבנים וגו'"⁷⁷, שגם מעפר ואבנים שמסוג הדומם — עושים מזבח לה'; ובהמשך לזה באה פרשת משפטים, שעושים מזבח לה' גם מענינים שיוורדים ונמשכים עד לשכל, עי"ז שמקשרים אותם עם ענין שלמעלה מהשכל⁷⁸.

טו. ועפ"ז יובן גם מה שהענין דהקדמת נעשה לנשמע נאמר בפרשת משפטים דוקא:

לכאורה אין מקומה של הקדמת נעשה לנשמע בפרשת משפטים — הן מצד הזמן, שהרי הקדמת נעשה לנשמע היתה לפני מ"ת (בפרשה הקודמת), והן מצד תוכן הענין, שהקדמת נעשה לנשמע שייכת רק קודם ששומעים, ולא לאחרי ששומעים.

ואף ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה"⁷⁹, הרי אין פירוש הדברים שעניני התורה נכתבו ללא סדר, וכמ"ש השל"ה⁸⁰ שיש צורך בטעם והסבר לשני סדר הענינים בתורה⁸¹.

אך הענין הוא — שכוונת התורה להדגיש שגם בענינים המובנים בשכל יש צורך בהקדמת נעשה לנשמע.

וזהו גם מה שאמרו רז"ל⁸² "לא תהא יושב ושוקל במצוותי של תורה", דלכאורה, בענינים של "משפטים" שמובנים בשכל, יש מקום לעשות חשבון שכדאי לוותר על ענין קל כדי להרויח ענין חמור יותר כו', ולכן מדגישה התורה ש"קלה שבקלות" היא כמו "חמורה שבחמורות", אע"פ שהתורה עצמה אומרת שזו "קלה שבקלות" וזו "חמורה שבחמורות".

טז. וענין זה נוגע גם לחודש אדר:

היו"ט דפורים הוא לכאורה ענין שמוכן ע"פ שכל — דכיון שהיתה גזירה על בני"ב, וניצלו ממנה, לכן עושים יו"ט כו'. ואעפ"כ, השמחה בפורים צריכה להיות למעלה מהשכל — "עד דלא ידע"⁶, למעלה מהגבלות וחשבונות כו', שכן, מצד השכל, יכולים לחשוב שאין מקום להיות בשמחה, שהרי מדובר אודות מאורע שאירע לפני ריבוי שנים, ומה גם ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן"⁴⁷, ובפרט בידעו מעמדו ומצבו שעלתה לו מחשבת חוץ כו'. ואעפ"כ אומרים שצריכה להיות שמחה שלמעלה מהגבלות וחשבונות כו'.

וכן הוא בנוגע למס"נ דפורים:

(77) כ, כא"כב.

(78) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, מבה"ח אדר תשכ"ז בתחלתה (תו"מ חמ"ט ע' 73 ואילך). וש"נ. (79) פסחים ו, ב. (80) שס, א, תב, ב. (81) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, מבה"ח אדר תשכ"ה ס"ג (תו"מ חמ"ב ע' 258). שם חנ"ג ע' 15. וש"נ. (82) תנחומא עקב ב. דב"ר פ"ו, ב. ועוד.

(55) ראה ח"פ להרמב"ם פ"ו, ובחסד לאברהם שם. (56) כא, ב ואילך. (57) כב, ו ואילך. (58) שם כא, א. (59) שמו"ר פ"ל, ג. וש"נ. (60) ק, סע"ב. (61) ואתחנן ד, ב. (62) שבת עז, ב.

אך האמת היא, שהמניעה היחידה לתיקון החוק היא — בגלל שלא מתאים להם להודות שמה שכתבו לפני שלש שנים שצ"ל גיור סתם (ולא גיור כהלכה) הי' טעות!...

אבל: במלחמה האחרונה טעו בכו"כ ענינים, והודו בכך. וא"כ, למה אי אפשר להודות שטעו גם בענין זה? ! ומה גם ש"שקך אין לו רגליים"⁷³ — רגליים דייקא, כי, שאף שאינו מתבטל מיד, הרי סו"ס (כש"יתהלך" בחוץ) תתגלה האמת!

ואם פלוני לא יכול לעסוק בתיקון החוק, יכול למסור זאת למישהו אחר — כמו כמה ענינים שאין ביכלתו לעשות ונעשים ע"י אחרים.

המורם מכל האמור לעיל, שאין לסמוך על השכל בלבד, שכן, מצד השכל בלבד יכול להיות ענין של שוחד ש"יעור עיני חכמים", ועד שיכולים לסטות ולהגיע לשאל תחתית... ולכן, גם כאשר ה"מלך זקן וכסיל" מפתה אותו שיוכל לקבל כבוד, כסא וכו' — עליו לקיים הוראת התורה⁶³: "ושוחד לא תקח"; ואם נכשל ולקח שוחד, הנה גם על זה יש הוראה בתורה — שצריך לומר "פסילנא"⁷⁴ לך לדינא!

יד. ונחזור לעניננו:

ההוראה שלמדים מפרשת משפטים היא — שגם בנוגע ל"משפטים" שמובנים ע"פ שכל, מדגישה התורה ש"אף אלו מסיני", שזהו ענין שלמעלה מהשכל.

ולאידך גיסא: אע"פ ש"אף אלו מסיני" (למעלה מהשכל), הרי הם "משפטים" (שמובנים בשכל) — כי, התורה דורשת הבנה והשגה בשכל, שזהו ענינה של תורה — "חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"⁷⁵,

— ומה גם ששכל הוא הדבר היקר ביותר שיש לאדם, ולכן צריך להשתמש בו בעבודת ה', וע"ד מארוז"ל⁷⁶ "לא הי' העולם ראוי להשתמש בזהב, ולמה נברא, בשביל ביהמ"ק", ועד"ז לא הי' ראוי העולם להשתמש בשכל, וניתן רק בשביל הבנה והשגה בתורה (ולא כדי להתייגע בשכלו כיצד להרויח עוד דולר וכו', כדי שיוכל לרכוש דירה נאה וכלים נאים וכו') — ולכן צריך להשתדל בהבנת התורה עד כמה שיד שכלו מגעת, אלא שהיסוד לזה הוא ש"אף אלו מסיני", שלכן באה פרשת משפטים לאחרי פרשת יתרו, שבה מסופר אודות מ"ת ("הראשונים מסיני"),

ולכל לראש — ענין השוחד, כמ"ש⁶³ "כי השוחד יעור פקחים" ("עיני חכמים"⁶⁴) ויסלף דברי צדיקים", והיינו, שתורת אמת קוראת אותו בשם "חכם" ו"צדיק", כך, שאין זה באופן שיודע את האמת ואעפ"כ עושה להיפך, שהרי "ברשיעי לא עסקינן"⁶⁵, אלא השוחד מעוור את עיניו שלא יוכל לראות את הענין כפי שהוא לאמיתתו, אלא יהי' נדמה בשכלו באופן אחר.

כלומר: כיון שהוא חכם, בעל שכל — הרי אין סיבה ששכלו ישתנה, ואכן שכלו לא משתנה, אלא שהשוחד פועל שאינו רואה אמיתית הענין; הוא רואה מקום פתוח, אבל אינו יודע אם זוהי דלת שמוליכה למקום הראוי, או שזהו פתח של "בור" שיכול ליפול בו...

יב. ובענין זה אין צורך בהסברות כו', שהרי בימינו ראו זאת בגלוי:

אותה אומה שבמשך שנים נודעה והתפארה בכך שמצטיינת במיוחד בעניני שכל ומדע, חקירה ומוסר כו' — דוקא היא זו שניצלה את השכל והמדע לענינים של אכזריות כלפי יהודים היפך האנושיות לגמרי באופן שאין למטה ממנו, שלא היו כמותם אצל שאר אומות; ועד היום הזה אינם מביעים חרטה על זה!

ואעפ"כ, ישנם כאלו שמבקשים בכל לשון של תחנונים שיניחו להם ללכת אליהם ולהשתתף עמהם כו' — לא רק בנוגע לרכישת כלי נשק, אלא גם בנוגע לשאר ענינים, כמו משחקים ותחרויות וכו', בגלל רצונם להיות ככל הגוים — "ככל הגוים בית ישראל"⁶⁶ ח"ו. ולא עוד אלא שגם לאחרי שניכונים פעם אחת — חוזרים ומנסים עוד הפעם וכו'.

[נוכל זה — נוסף על כללות הענין ש"הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב"⁶⁷, וכפי שרואים אפילו בנוגע לטובים שבאומות, שלמרות ראו את ההנהגה האכזרית הנ"ל כלפי בני", לא הביעו מחאתם וכו'; ולכן יש צורך בזהירות מיוחדת כשרוצים להכניס מישוהו למקום (משרד) בטחוני — לבחון אם אפשר לסמוך עליו שיעזור להגן על בני", ולא לחשוש שעלול לסייע לצד שכנגד כו'.]

בתחילה טענו בעצמם שגם אלו שבימינו הם אותה אומה, וישנו החיוב ד"זכור" ו"לא תשכח" מה שעשו וכו'; אבל לאחרי שקיבלו שוחד, התחילו לטעון שעכשיו הרי זו אומה אחרת ("אנדערע דייטשן") — היפך האמת שהכל יודעים שהם נשארו כפי שהיו... אלא טוענים כך רק בגלל השוחד שמטה את שכלם לגמרי!

(66) ספרי בהעלותך ט, יו"ד. פרש"י וישלח לג, ד.
(67) ע"פ יחזקאל כה, ח.

(63) פרשתנו כג, ח.
(64) ר"פ שופטים (טז, יט).
(65) ראה יומא ו, א. וש"נ.

(73) של"ה קכב, א. הובא באוה"ת חנוכה (כרך ה) תתקטו, ב. תתקכד, א. בהעלותך ע' תיב. וראה לקו"ש חכו' ע' 4 הערה 33. וש"נ.
(74) כתובות קה, ב.
(75) ואתחנן ד, ו.
(76) ב"ר פט"ז, ב. שמו"ר רפ"ה.

יג. ובנוגע לענין השוחד — הרי אין לך שוחד גדול יותר מאשר הכרת ערך ומעלת עצמו, כבוד ואהבת עצמו, שגורם להטות את השכל לגמרי, עד שיוכל לעשות דברים שהם היפך השכל ממש!

וכפי שרואים בנוגע לענין של מיהו יהודי:

ובהקדם — שכיון שלפני שלש שנים נפלט מפייהם שיכול להיות גיור שלא כהלכה — לא מתאים להם להודות שטעו, ואינם מוכנים בשום אופן לתקן את החוק שידרוש גיור כהלכה דוקא.

אמנם, כיון שצריכים לתרץ את עצמם, נפלה להם המצאה:

כיון שיודעים ש"ישראל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומטורפים כו"⁶⁶, הנה כאשר הגוי מסכים שירשמו אותו בתור יהודי, הרי זו הוכחה שהוא גר צדק! ובפרט כשרואים שהוא מוכן אפילו לשלם 25 דולר עבור תעודת גיור, אזי מאבדים את העשתונות!...

אך האמת היא שבנדו"ד אין זה מעמד ומצב של דוויים וסחופים כו' — שהרי נותנים לגוי סיוע ברכישת דירה וכו', ופוטרים אותו ממיסים, ומשקיעים בזה ריבוי ממון — בין 25 ל-40 אלף דולר [שלוקחים מכספים שיהודים תרמו במעמד ומצב של התעוררות, בתפלת "כל נדרי" ביוה"כ"פ], ולאחרי ככלות הכל, אם משהו לא מוצא חן בעיניו, אזי קם וחוזר למדינתו, ומי יאמר לו מה תעשה!... — הלזה יקרא דוויים וסחופים?!... ואח"כ באים וטוענים שהגיעו מברקים מיהודים בחו"ל שדורשים שלא ישנו את החוק!

מי טוען זאת — אלו שעד עכשיו טענו, שיהודי שגר בחו"ל אין לו מה להתערב בעניני ארץ הקודש, ואילו עכשיו טוענים שצריך להתחשב עם המברקים שמגיעים מיהודי חו"ל!

אך עזר הקב"ה, שחלק מאלו ששלחו מברקים נגד גיור כהלכה, הודיעו, שהם רוצים שיתקנו את החוק!

והגע עצמך:

יהודים אורטודוקסים טוענים שגיור חייב להיות כהלכה; קונסרבטיבים — טוענים גם שגיור חייב להיות כהלכה; חברי ה"מעריך" — אין להם דעה משלהם, אלא אם השלשה-ארבעה אנשים אומרים שצ"ל כהלכה, עונים כולם אחריהם: כהלכה, ואם הם אומרים שלא כהלכה, עונים כולם אחריהם: שלא כהלכה;

ואילו היחידים שמתנגדים לגיור כהלכה הם — אותה מפלגה שיש

להם רק ארבעה אנשים (ויש אומרים שישנם עוד שלשה)⁶⁹. ובגלל אותם ארבעה (או שבעה), ש"נקנו" ע"י אנשי המערך — רוצים להרוס ח"ו את כל עם ישראל, עי"ז שלא זו בלבד שעושים פירצה (י"ג פרצות כו"⁷⁰) בחומה המבדילה בין ישראל לעמים, אלא רוצים להסיר לגמרי את החומה ח"ו!

ומה שטוענים שאי אפשר לעשות פילוג בין יהודים, עי"ז שלא יכירו בגיורים מסויימים — הנה, נוסף לכך שלא מדובר כאן אודות יהודים, אלא אודות גוים, הרי כל אחד מבין שבשעה שצריך לערוך ניתוח, יפנו דוקא לרופא מומחה שלמד והתמחה לצדו של העומד על גביו במשך חמש או עשר שנים, ולא יעלה על דעתו של אף אחד לומר שהעבודה שלא מניחים למישהו אחר לבצע את הניתוח נחשבת לענין של פילוג!...

וכך נהוג גם אצל גוים, להבדיל,

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): יש כאלו שכל זמן שלא רואים הנהגה מסויימת אצל גוי, טוענים שזהו ענין של קנאות וכו', ורק כשרואים שגם גוים עושים כך, הנה מ"שיחה בטלה שלהם" יש להביא רא"י שצריך לנהוג כן. —

אפילו בנוגע לניתוח באצבע קטנה שברגל שמאל, ועאכו"כ כשמדובר אודות "ניתוח" שצריך לעשות מגוי — יהודי!

ואח"כ חשבו על המצאה חדשה:

בינתיים, יש להשאיר את המצב כפי שהוא, ולאחרי שנה-שנתיים יחזרו לדון מה לעשות וכו'. — בעבר נלחמו הם בעצמם על גיור כהלכה, רק היות שנתנו להם שוחד והבטיחו להם שר, לכן הסכימו לדחות לשנה-שנתיים...

ולפלא שאין פוצה פה ומצפצף, בה בשעה שזהו דבר שאין לו מקום בשכל כלל, שכן, אם מתחשבים בתורה, הרי התורה שבעוד שנתיים היא אותה תורה גם עתה, כך שאסור לדחות את תיקון החוק אפילו לרגע אחד! הנהגה כזו היא בדוגמת הסיפור⁷² על יהודי עם-הארץ שה"פריץ" פיתה אותו להמיר דתו, רח"ל, ואח"כ התחרט והחליט לשוב ליהדות, אבל כיון שזה הי' בחודש אדר, הציעה אשתו לדחות את השיבה ליהדות עד לאחרי פסח, כדי לחסוך את העבודה הקשה הכרוכה עם ההכנות לחג הפסח — נקיון הבית, הכשרת הכלים וכו'!...

(69) נזכר אודות א' שבמשך כמה שנים נאבק ("רייסט זיך") להיות חבר-כנסת, ועתה מוכנים להכניסו, אם רק יסכים לגיור שלא כהלכה. (70) ראה מדות פ"ב מ"ג. ועוד.
(71) ע"פ לשון חז"ל — ב"ב קטז, רע"א. ועוד.
(72) ראה "די וועלט דערציילט" (ג.י. תרפ"ח) סיפור 515 (ע' 275 ואילך). וראה גם תו"מ ח"ס ס"ע 499 ואילך.
(70) ראה מדות פ"ב מ"ג. ועוד.